

Єлизавета Мазуренко,

студентка 2-го курсу кафедри соціально-економічних дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського»

Нормативно-правове забезпечення діяльності загальних судів в умовах запровадження режиму воєнного стану

Перебування України у стані війни, спровокованою безпідставною збройною агресією з боку Російської Федерації, активізувало роботу парламенту щодо формування законодавчої платформи, витребуваної потребами воєнного часу. Необхідність термінового переведення України у формат військового державного адміністрування зумовило прийняття низки законів, частину з яких уже прийнято, решта – на етапі завершального обговорення та прийняття. Примітно, що ці закони здебільшого мають «доповнюючий», «коригуючий» характер, норми яких спрямовані конкретизувати, уточнити, змінити або ж ситуативно дорегулювати чинну базу законодавчих актів, предмет правового регулювання якої є вкрай значимим для держави, де введено режим військового стану. Наразі цими правовими актами істотно відкориговано правовідносини у податковій, митній, оборонно-військовій та інших важливих сферах, зокрема й у сфері правосуддя [1].

У період воєнного стану, відповідно до статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», повноваження судів не можуть бути припинені, а частина друга статті 26 зазначеного Закону передбачає, що скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється [2]. Але, разом з тим, судова гілка влади також зазнала впливу війни та її наслідків, що внесло свої корективи в процеси здійснення судочинства.

На жаль, частина судів України станом на сьогодні призупинили свою діяльність через активні бойові дії та тимчасову окупацію. Але сьогодні спостерігається тенденція, що окремі суди на територіях, звільнених з-під окупації, починають відновлювати свою роботу.

Для врегулювання даного питання Рада Суддів України (надалі – РСУ) прийняла ряд важливих рішень., зокрема ухвалено ряд нормативних актів, які регулюють діяльність судів в умовах воєнного стану.

І. 24.02.2022 р. РСУ прийняла рішення «Щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні в умовах припинення повноважень ВРП та воєнного стану у зв'язку зі збройною агресією з боку рф». Згідно з цим рішенням РСУ ухвалила:

- звернути увагу усіх судів України, що навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану робота судів не може бути припинена

- у випадку загрози здоров'ю, життю та безпеці відвідувачів та працівників суду здійснення судочинства певним судом може бути припинено до усунення обставин, які зумовили небезпеку

- розробити рекомендації судам щодо порядку здійснення евакуаційних заходів та передачі справ для вирішення невідкладних питань створити оперативний штаб у складі членів Ради суддів, голови ВС, керівника ДСА, голови Служби судової охорони [3].

II. 02.03.2022 РСУ опублікувала рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану, з них основні:

- Особливості роботи суду визначаються виходячи з поточної ситуації у відповідному регіоні.

- При визначенні умов роботи суду у воєнний час необхідно керуватися реальними поточними обставинами, що склалася в регіоні.

- В кожному суді визначається відповідальна особа, яка має забезпечити актуальний облік працівників апарату та суддів, з урахуванням визначеної форми роботи суду (дистанційної тощо).

- Усі доступні працівники суду, по можливості, переводяться на дистанційну роботу.

- Визначається мінімальна кількість осіб, які повинні знаходитися у приміщенні суду упродовж робочого дня. Організується чергування суддів та працівників апаратів судів.

- Громадянам роз'яснюється можливість відкладення розгляду справ у зв'язку із воєнними діями та можливість розгляду справ в режимі відеоконференції.

- Обмежується допуск в судові засідання осіб, які не є учасниками судових засідань.

- Розгляд справ по можливості відкладається (за винятком невідкладних судових розглядів), зважаючи на те, що велика кількість учасників судових процесів не завжди мають змогу подати заяву про відкладення розгляду справи або не можуть прибути в суд у зв'язку з небезпекою для життя.

- Справи, які не є невідкладними, розглядаються лише за наявності письмової згоди на це усіх учасників судового провадження.

Процесуальні строки по можливості продовжуються щонайменше до закінчення воєнного стану.

- Зосередитись необхідно виключно на проведенні невідкладних судових розглядів (взяття під варту, продовження строків тримання під вартою).

- Якщо за об'єктивних обставин учасник провадження не може прибути в судові засідання суд може допустити участь такого учасника в режимі

відеоконференції за допомогою будь-яких інших технічних засобів, в тому числі і власних.

- У разі, якщо провадження розглядається колегіально і колегія суддів не може зібратись в одному приміщенні, то допустимий розгляд справ з різних приміщень судів, в тому числі з використанням власних технічних засобів [4].

III. 03.03.2022 Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни підсудності судів» (законопроект № 7117). Законом передбачено, що у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами, робота суду може бути припинена з одночасним визначенням іншого суду, який буде здійснювати правосуддя на території суду, що припинив діяльність та який найбільш територіально наближений до суду, роботу якого припинено [5].

На виконання зазначеного припису 08.03.2022 Голова Верховного Суду видав розпорядження, згідно з яким було змінено підсудність справ, що розглядались в Харківському та в Чернігівському регіонах. Так, справи, які розглядалися судами в Харківській області будуть передані Полтавським судам. справи, що розглядалися в Чернігові -розподіляються між судами Черкаської та Київської області.

IV. 04.03.2022 видано наказ Голови Верховного Суду, згідно з яким встановлено особливий режим роботи й запроваджено відповідні організаційні заходи.

Згідно з даним наказом

- У разі загрози життю, здоров'ю та безпеці відвідувачів суду, працівників апарату суду, суддів оперативного прийматимуться рішення про тимчасове зупинення здійснення судочинства певним судом.

- справи, які не є невідкладними, розглядатимуться лише за наявності письмової згоди на це всіх учасників судового провадження.

- Не можуть бути відкладеними судові засідання, на яких має розглядатися питання про обрання або продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

- З метою забезпечення безпеки учасників судових процесів і відвідувачів судів припиняється проведення особистого прийому громадян керівництвом суду й обмежується допуск у судові засідання осіб, які не є учасниками судових засідань.

- Якщо суд не припинив здійснювати судочинство, учасники судових процесів мають можливість подати заяву про відкладення розгляду справ у зв'язку з воєнними діями та/або про розгляд справ у режимі відеоконференції за допомогою будь-яких технічних засобів, зокрема власних.

- Варто також урахувати, що запровадження воєнного стану на певній території є поважною причиною для поновлення процесуальних строків [6].

Отже, Україна, перебуваючи у стані війни з Російською Федерацією, активізувала законотворчий процес з метою адаптації законодавства до воєнного часу. Парламент прийняв ряд законів, спрямованих на коригування та уточнення чинного законодавства у сферах, важливих для держави під час війни. У цей період суди зазнали впливу воєнних дій та їх наслідків, що призвело до припинення діяльності частини судів через бойові дії та тимчасову окупацію. Рада Суддів України прийняла невідкладні заходи для забезпечення сталого функціонування судової влади, включаючи розробку рекомендацій щодо роботи судів в умовах воєнного стану. Основні рекомендації стосуються організації роботи судів, забезпечення безпеки учасників судового процесу та можливості відкладення розгляду справ.

Література

1. Смокович М. І. Здійснення правосуддя в умовах воєнного стану: до питання законодавчих змін URL : <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/05/74.pdf>.
2. Про правовий режим воєнного стану : Закону України від 12.05.2015 р., № 389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#n78>.
3. Рішення «Щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні в умовах припинення повноважень ВРП та воєнного стану у зв'язку зі збройною агресією з боку рф». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0023414-22#Text>.
4. Рішення «Щодо роботи судів в умовах воєнного стану». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0023414-22#Text>.
5. Рішення «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни підсудності судів». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2461-20#Text>.

* Наукова керівниця – доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Світлана Ковальова

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**